

ESPOO, TAPIOLA

JOUSENKAAREN ALUEEN LIITO-ORAVASELVITYS 2024

Marko Vauhkonen
Ympäristösuunnittelu Enviro Oy
19.4.2024

1 JOHDANTO

Kiinteistö 49-12-135-1 sijaitsee Espoon Tapiolassa Jousenkaari-nimisen kadun varrella. Kiinteistön eteläosasta on purettu kaksi rivitaloa ja itäosassa on käytöstä poistunut koulurakennus, joka on tarkoitus purkaa myöhemmin. Kiinteistön länsiosassa sijaitsevat uusi Jousenkaaren koulu ja Jousenkaaren päiväkot.

Jousenkaaren alueelle on tarkoitus kaavoittaa ja toteuttaa asuinrakentamista. Espoon kaupungin aineistoissa (Espoon kaupunki 2024) on alueelta ja sen läheisyydestä aiempia esiintymistietoja liito-oravasta. Tästä johtuen SRV Rakennus Oy tilasi em. kiinteistön liito-oravaselvityksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Työn on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Liito-oravaselvitys käsitti Espoon Tapiolan kaupunginosassa sijaitsevan kiinteistön 49-12-135-1. Selvitysalueen sijainti ja raja-
us ilmenevät kuvasta 1. Alueen pinta-ala on noin 4,9 hehtaaria.

Lähtötietoina oli käytettävissä Espoon liito-oravien kokonaisselvityksen (Lammi ym. 2016) aineisto sekä Espoon kaupungin (2024) liito-oravaa koskevat paikkatietoaineistot. Alueelta ja sen läheisyydestä on tehty aiempia liito-oravaselvityksiä, joiden tulokset sisältyvät Espoon kaupungin (2024) aineistoon. Lisäksi tarkastettiin Suomen Lajitietokeskukseen (www.laji.fi) tallennetut liito-oravahavainnot (tilanne 25.3.2024).

Selvitysalueelta on aiempia esiintymistietoja liito-oravasta vuosilta 2014, 2017 ja 2020 (Espoon kaupunki 2024; ks. kuva 1). Kohteelta tai sen rajan läheisyydestä tunnetaan kaksi liito-oravan aiemmin käyttämää tai lajille soveltuvaa kolopuuta. Suomen Lajitietokeskuksen aineistossa havaintoja selvitysalueelta on vuosilta 2014 ja 2020.

Liito-oravaselvityksessä käytettyjä termejä

- ♦ **Papanapuu** (liito-oravan käyttämä puu) = puu, jonka tyveltä on löytynyt liito-oravan ulostepanoita.
- ♦ **Pesäpuu** = papanalöytöjen avulla liito-oravan käyttämäksi varmistunut puu, jossa on liito-oravan pesäpaikaksi sopiva kolo tai risupesä. Liito-orava voi käyttää pesäpuuta lepäämiseen tai lisääntymiseen.
- ♦ **Kolopuu** = puu, jossa on liito-oravan pesäpaikaksi soveltuva kolo (ei papanoita).
- ♦ **Ydinalue** = kartoituksessa tunnistettu papanapuiden tai pesäpuiden lähiympäristö. Tavoitteena Espoossa on ollut vähintään hehtaarin alue, jossa naaras selviää talven yli ja pystyy lisääntymään keväällä. Ydinalueella suojelutoimet ovat tiukempia kuin muualla.
- ♦ **Lisääntymis- ja levähdyspaikka** = pesäpuu suojapuustoineen. Lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämiseen tai hävittämiseen tarvitaan ELY-keskuksen poikkeamislupa.
- ♦ **Elinalue** (elinympäristö) = metsäalue, josta on löytynyt liito-oravan jätöksiä ja jonka puusto tarjoaa ravintoa ja suojaa liito-oravalle. Elinalueet voivat ympäröidä ydinaluetta tai sijaitsevat muualla, jos ydinaluetta ei voitu havaintojen perusteella rajata.
- ♦ **Soveltuva metsä** = metsä, jossa on liito-oravalle sopivaa puustoa (mm. kookkaita kuusia ja haapoja), mutta josta ei ole löytynyt liito-oravan jätöksiä.
- ♦ **Kulkuyhteys** = liito-oravan kulkureitiksi sopiva yhteys elinalueelta toiselle.

3 TULOKSET

Jousenkaaren selvitysalueelta löydettiin kevään 2024 inventoinnissa liito-oravan jätöksiä vain kolmen puun tyveltä. Lisäksi alueen rajan tuntumasta jätöksiä löydettiin seitsemän puun tyveltä. Havaintopaikat on merkitty kuvaan 2. Kaikki papanapuut olivat kuusia eikä niissä havaittu liito-oravalle soveltuvia koloja, pönttöjä tai risupesä. Papanoita havaittiin puiden tyvellä yleensä muutamia tai muutamia kymmeniä. Poikkeuksena on Jousenkaarenpolun länsireunalla kasvava kookas kuusi (kuva 4), jonka tyvellä jätöksiä oli satoja. Aiemmassa kartoituksessa todettu kolohaapa selvitysalueen pohjoisosassa tutkittiin tarkastuskameran avulla, mutta se ei ollut liito-oravan käyttämä keväällä 2024.

Tulosten perusteella selvitysalueella ei ollut liito-oravan asuttamaa ydinaluetta tai käytössä ollutta pesäpuuta keväällä 2024. Kiinteistön keskiosan puustoa (kuva 3) on harvennettu niin voimakkaasti, ettei se todennäköisesti sovellu liito-oravan elinalueeksi, mutta voinee toimia lajin kulkureittinä. Tämän alueen osan kautta onkin merkitty kulkuyhteysreitti Espoon kaupungin (2024) aineistossa (kuva 2).

Purettavaksi suunnitellun koulun pohjois- ja itäpuolella on jonkin verran liito-oravalle soveltuvaa puustoa. Selvitysalueen koilliskulmassa kasvaa ennen kaikkea lajille sopivaa ruokailupuustoa. Selvitysalueen itäpuolella (Jousenkaarenpuiston itäreuna) on hakattu pieni metsäkuvio, joka oli liito-oravalle soveltuvaa metsää.

Kuva 2. Selvitysalue näkyy kuvassa punaisella viivalla rajattuna. Vihreillä ympyröillä on merkitty liito-oravan jätösten löytöpaikat keväällä 2024. Siniset viivat osoittavat liito-oravan kulkuyhteysreitit (lähde: Espoon kaupunki 2024). Ilmakuva © Maanmittauslaitos.

Kuva 3. Selvitysalueen keskiosan puustoa on harvennettu voimakkaasti. Liito-oravalle soveltuva kulkuyhteys on edelleen olemassa, mutta se on melko suojaton. Valokuva © Marko Vauhkonen.

Kuva 4. Jousenkaarenpolun länsireunalla kasvava kookas kuusi, jonka tyvellä oli satoja liito-oravan papanoita. Purettavaksi suunniteltu koulurakennus näkyy kuvan oikeassa reunassa. Valokuva © Marko Vauhkonen.

Espoon kaupungin (2024) aineistossa osoitetut kulkureitit (ks. kuva 2) ovat tärkeitä liito-oravien liikkumisen mahdollistamiseksi Tapiolan ja sen lähialueen liito-oravareviirien välillä. Selvitysalueen kautta kulkeva pohjois–eteläsuuntainen yhteys ei ole kriittisen tärkeä, sillä vaihtoehtoinen yhteys on olemassa tämän työn selvitysalueen itäpuolitse ja Jousenkaaren kadunvarsipuita käyttäen. Tämän itäisemmän yhteyden olemassaolon osoittavat keväällä 2024 tehdyt jätöslöydöt. Selvitysalueen keskiosan puustoa on harvennettu niin runsaasti, että vaikka kulkuyhteys on edelleen olemassa, on se nykyisin liito-oravan kannalta melko suojaton.

4 JOHTOPÄÄTÖS

Vuoden 2024 tulosten ja aiempien tietojen perusteella Tapiolan Jousenkaaren selvitysalueella ei ole liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja eikä lajin rajattuja ydin- tai elinalueita. Purettavaksi suunnitellun koulurakennuksen itäpuolella todettiin kolme papanapuuta keväällä 2024. Lisäksi liito-oravan jätöksiä löydettiin selvitysalueen ulkopuolelta, mutta läheltä alueen rajaa, seitsemän puun tyveltä. Selvitysalueen kautta kulkee liito-oravalle määritetty puustoinen kulkuyhteysreitti (Espoon kaupunki 2024).

Kiinteistön 49-12-135-1 täydennysrakentaminen ei käytössä olevien tietojen perusteella hävitä tai heikennä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja tai vaikuta muilla tavoin olennaisen epäedullisesti lajin elinympäristöihin tai elinmahdollisuuksiin. Kiinteistön keskiosan rakentaminen heikentää tai jopa katkaisee liito-oravan kulkuyhteyden, mutta vaihtoehtoinen yhteys on olemassa alueen itäpuolella. Alueen keski- ja itäosan kaavoittamiselle asuinrakentamiseen ei näin ollen ole luonnonsuojelulain 78 § 2 mom:n säädöksestä johtuvaa estettä.

Selvitysalueen pohjoisosassa, Kaskiniitynpolun molemmin puolin, kasvaa varttunutta lehtipuustoa (harmaa- ja tervaleppä, koivu, haapa). Alueella on ainakin yksi liito-oravalle soveltuva pesäpuu ja paljon soveltuvaa ruokailupuustoa. Tämä purettavaksi suunnitellun koulun pohjoispuolinen metsikkö suositellaan säilytettäväksi. Jousenkaarpenpolun molemmin puolin kasvava puusto on tärkeää liito-oravan ja sen kulkuyhteyden kannalta, eikä alueelta tule kaataa enää lisää puita.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Espoon kaupunki 2024: Espoon liito-oravatietokannat (<https://kartat.espoo.fi/TeklaOgcWeb/WFS.ashx>). – Espoon kaupunki, maaliskuu 2024.
- Hanski, I. K. 2016: Liito-orava. Biologia ja käyttäytyminen. – Metsäkustannus Oy. 93 s.
- Lammi, E., Vauhkonen, M., Routasuo, P. ja Hanski, I. K. 2016: Espoon liito-oravien kokonaisselvitys 2014–2015. – Espoon ympäristölautakunnan julkaisusarja 2/2016. 59 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korj. p. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023:1–374.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.